

Utrikesdepartementet

103 39 STOCKHOLM

Ett modernt och anpassat regelverk för krigsmateriel – betänkande av 2023 års krigsmaterielutredning (SOU 2024:77)

Inspektionen för strategiska produkter (ISP) tillstyrker i huvudsak utredningens förslag.

I den mån ISP har synpunkter på utredningens förslag framgår det enligt följande.

Tillverkning av skjutvapen och tillstånd som avser civila skjutvapen

Tillverkning av skjutvapen

Utredningen föreslår att tillverkning av skjutvapen som utgångspunkt ska kräva ett särskilt tillverkningsstillstånd enligt vapenlagen (1996:67). Tillstånd ska dock inte behövas för den som har tillstånd enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel (krigsmateriellagen). Regeringen ska bemyndigas att meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet enligt 3 § första stycket krigsmateriellagen i fråga om sådan tillverkning av skjutvapen som regleras i vapenlagen. Bemyndigandet bör utnyttjas till att undanta tillverkning av handeldvapen från kravet på tillstånd enligt krigsmateriellagen. Syftet med förslaget är att säkerställa att vapenlagstiftningen är konsekvent och att inga luckor i lagstiftningen förekommer.

ISP tillstyrker utredningens förslag. Utredningen belyser den problematik som finns i det nuvarande krigsmaterielregelverket i fråga om civila skjutvapen, dvs. att det sällan finns försvars- eller säkerhetspolitiska skäl för tillstånd för tillståndspliktiga aktiviteter avseende dessa i och för sig krigsmaterielklassade skjutvapen. Av samma skäl finns inte heller anledning att kontrollera tillverkningen utifrån krigsmaterielregelverket. Med beaktande av samhällsutvecklingen avseende tillverkning av illegala skjutvapen och att krigsmateriellagen vilar på försvars-, säkerhets- och utrikespolitisk grund instämmer ISP i utredningens bedömning att tillverkning av civila skjutvapen som utgångspunkt bör kräva tillstånd enligt vapenlagen.

REMISSVAR	2(12)
Dnr: 2024-7.5.2-0017	

ISP anser att det behöver förtydligas ytterligare att tillverkningsstillstånd enligt vapenlagen inte kan komma i fråga avseende vissa typer av skjutvapen. Detta gäller specifikt handeldvapen som inte är helautomatiska, men som har ett tydligt militärt användningsområde t.ex. prickskyttegevär. Enligt ISP:s mening bör det därför i krigsmaterielförordningen klargöras att tillverkning av handeldvapen som inte är helautomatiska, och inte heller är särskilt utformade för militär användning, inte behöver tillstånd enligt 3 § krigsmateriellagen. ISP föreslår att 3 § 1 förordningen (1992:1303) om krigsmateriel (krigsmaterielförordningen) utformas enligt följande.

1. *tillverkning av handeldvapen som inte är helautomatiska eller annars särskilt utformade för militär användning, eller delar till sådana vapen,*

I det fortsatta lagstiftningsarbetet bör det vidare säkerställas att den som innehar ett särskilt tillverkningsstillstånd enligt vapenlagen även bör kunna tillhandahålla dessa skjutvapen med tillstånd enligt samma lag. Detta för att undvika en situation där en tillståndshavare har tillstånd att tillverka skjutvapen enligt vapenlagen men det saknas förutsättningar att meddela tillstånd för tillhandahållande av dessa skjutvapen enligt vapenlagen. Detta skulle kunna få till följd att tillstånd måste meddelas enligt även krigsmateriellagen, t.ex. vid tillhandahållande till svenska myndigheter.

Ljuddämpare och vapenmagasin

ISP instämmer i utredningens bedömning att det inte finns skäl för att regleringen om tillverkning av ljuddämpare ska vara strängare än den om handeldvapen. Som utredningen också konstaterar förutsätter det dock att tillverkning av ljuddämpare är föremål för reglering i vapenlagen. Om vapentillverkartillstånd även ger rätt att inneha ljuddämpare som passar till vapnet bör det, som utredningen också konstaterar, inte krävas tillstånd för att även tillverka en sådan ljuddämpare.

ISP instämmer också i utredningens bedömning att samma skäl som anförts för ljuddämpare också gör sig gällande för löstagbara vapenmagasin. Även tillverkning av löstagbara vapenmagasin, som passar till sådana skjutvapen som undantas tillståndskrav, bör alltså kunna undantas från tillståndskravet enligt 3 § krigsmateriellagen. Detta gäller under förutsättning att handel med vapenmagasin undantas från krav på tillstånd enligt 4 § krigsmateriellagen. ISP:s inställning i denna fråga är, precis som utredningen anger, avhängig att vapenutredningens förslag inte avvisas. ISP vill i sammanhanget särskilt understryka vikten av att lagstiftningsarbetet i dessa delar samordnas med 2022 års vapenutredning.

Straff för olovlig tillverkning av skjutvapen

Utredningen föreslår att tillverkning av skjutvapen utan tillverkningsstillstånd ska utgöra vapenbrott enligt vapenlagen och enligt de gradindelningar och straffskalor som gäller för vapenbrott. ISP har inga synpunkter rörande detta men noterar att det inte framgår tydligt av författningarna att krigsmateriellagens straffbestämmelse om tillverkning utan tillstånd

REMISSVAR	3(12)
Dnr: 2024-7.5.2-0017	

(25 §) är subsidiär till vapenlagens straffbestämmelser om olovlig tillverkning av skjutvapen. Förslagsvis skulle en motsvarande skrivning som finns i 28 § krigsmateriellagen kunna införas för vapenlagen.

Tillstånd enligt krigsmateriellagen som avser civila skjutvapen

Utredningen föreslår i fråga om tillstånd enligt krigsmateriellagen som rör civila skjutvapen att regeringen bör bemyndigas att när det gäller skjutvapen som inte är helautomatiska och ljuddämpare, vapenmagasin och ammunition till sådana vapen meddela undantag i fråga om att det för tillstånd enligt krigsmateriellagen krävs att det finns försvars- eller säkerhetspolitiska skäl för det. Utredningen bedömer, med beaktande av övriga förslag avseende civila skjutvapen, att problematiken kring tillämpningen av 1 § andra stycket krigsmateriellagen främst kommer att aktualiseras vid beslut om tillstånd till utförsel till tredje land, dvs. när det är fråga om export av civila skjutvapen (t.ex. jaktvapen) till länder utanför EU.

ISP instämmer i utredningens bedömning att det bör finnas legala förutsättningar för export av civila skjutvapen, ljuddämpare, vapenmagasin och ammunition för sådana skjutvapen till tredje land. ISP anser dock att, likt resonemanget ovan avseende tillverkning av skjutvapen, det i 2 e § krigsmaterielförordningen bör läggas till att undantaget endast avser handeldvapen som inte är helautomatiska eller annars inte är särskilt utformade för militär användning. ISP föreslår att 2 e § krigsmaterielförordningen utformas enligt följande.

2 e §

Tillstånd enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel som endast avser handeldvapen som inte är helautomatiska eller annars särskilt utformad för militär användning, delar till sådana vapen eller ljuddämpare, vapenmagasin och ammunition till sådana vapen får lämnas även om det inte finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för det, under förutsättning att det inte finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl mot det och det inte strider mot Sveriges internationella förpliktelser eller Sveriges utrikespolitik i övrigt.

ISP noterar därtill att förslaget till bemyndigande i 1 § tredje stycket krigsmateriellagen inte omfattar delar till sådana vapen, medan detta omnämns i förslaget till 2 e § krigsmaterielförordningen. Detta är visserligen även fallet i gällande lagstiftning (se 4 § tredje stycket krigsmateriellagen och 4 § krigsmaterielförordningen), men det vore önskvärt med ett tydligare bemyndigande i denna del.

Undantag från tillståndskrav för underleverantörer

Utredningen har fått i uppdrag att föreslå en ändamålsenlig reglering för underleverantörer som innebär att ISP även i fortsättningen har god överblick över försvarsföretagen utan att vissa underleverantörer behöver ha egna tillstånd för tillverkning och tillhandahållande. Utredningen föreslår att tillverkning av vissa komponenter av krigsmateriel som sker på uppdrag av den som har tillstånd att tillverka ifrågakvarande krigsmateriel undantas från

REMISSVAR	4(12)
Dnr: 2024-7.5.2-0017	

tillståndskravet enligt 3 § krigsmateriellagen. Det ska inte heller krävas tillstånd för verksamhet som avser tillhandahållande som endast sker till följd av sådant uppdrag. Det föreslås också en viss rapporteringsskyldighet till ISP för tillståndshavare som ger sådant uppdrag.

ISP instämmer i utredningens bedömning att såväl ISP som systemtillverkare och underleverantörer har fått en ökad administrativ börda till följd av de utökade tillståndskrav som infördes 2018. Myndigheten är därför positivt inställd till förslaget och ISP:s bedömning är att utredningens förslag i fråga om undantag från tillståndskrav och rapporteringsskyldighet i huvudsak är väl avvägt. Förslagen innebär enligt ISP:s mening en administrativ lättnad för underleverantörer och systemtillverkare samtidigt som det tar statens behov av att upprätthålla en god exportkontroll i beaktande genom att undanta viss mer känslig krigsmateriel från det föreslagna undantaget. För att förenkla undantaget bedömer ISP emellertid att undantagets tillämpningsområde skulle kunna utvidgas och förtydligas ytterligare. Enligt ISP:s mening skulle undantaget exempelvis kunna omfatta komponenter enligt samtliga ML-kategorier, med undantag av ML1 och samtliga komponenter som utgör krigsmateriel för strid enligt del D i krigsmaterieförordningen. Komponenter enligt ML1 och komponenter som utgör krigsmateriel för strid är av sådan känslig art att dessa inte bör omfattas av det aktuella undantaget.

Vad gäller författningsförslaget noterar ISP att det av 4 § första stycket 3 krigsmaterieförordningen vid en samläsning med 3 § första stycket 4 samma förordning inte framgår tydligt huruvida uppdragsgivaren behöver ha tillstånd enligt 3 § krigsmateriellagen vid tillfället för tillhandahållandet av materielen till uppdragsgivaren, eller endast när uppdraget ges. Enligt ISP:s uppfattning bör tillstånd krävas under hela uppdragstiden, dvs. även när materielen tillhandahålls till uppdragsgivaren vilket bör förtydligas i det fortsatta lagstiftningsarbetet. ISP anser också att det bör förtydligas att endast uppdrag som innebär att komponenter levereras till uppdragsgivaren omfattas av undantaget. ISP föreslår därför att 4 § första stycket 3 krigsmaterieförordningen utformas enligt följande.

3. tillhandahållande från den som utför tillverkning som avses i 3 § 4 för slutlig leverans till den som gett uppdraget under förutsättning att uppdragsgivaren har tillstånd enligt 3 § lagen om krigsmateriel för tillverkning av sådana komponenter när slutlig leverans sker.

I författningsförslaget till 3 § 4 krigsmateriellagen anges att tillverkning av sådana komponenter som avses i bilagan avsnitt E som endast sker på uppdrag av den som har tillstånd enligt 3 § krigsmateriellagen för sådan tillverkning. ISP förstår förslaget på så sätt att uppdragsgivaren behöver inneha tillverkningstillstånd för den krigsmateriel som uppdraget omfattar, dvs. aktuell ML-kategori för komponenten, även om det system som komponenten ska integreras i utgör en annan ML-kategori. ISP tillstyrker förslaget utifrån den betydelsen då det annars uppstår ett glapp i tillståndskedjan beträffande komponenten i fråga och ser gärna att det förtydligas att avsikten är att all tillverkning ska vara tillståndspliktig i något led.

REMISSVAR	5(12)
Dnr: 2024-7.5.2-0017	

I övrigt noterar ISP att det bör stå ML3 a, och inte ML3, i förslaget till del E i bilagan till krigsmaterieförordningen då det endast är komponenter enligt denna underkategori i ML3 som utgör KS enligt del D samma bilaga.

Införandet av en upplysningskyldighet samt sanktionsavgift

Utredningens förslag kan innebära en risk för att underleverantörer, dels inte är medvetna om att de bedriver krigsmaterielverksamhet, dels oavsiktligt kan komma att begå överträdelser av krigsmaterielregelverket. Enligt förslaget är undantaget från tillståndskrav avhängigt att uppdragsgivaren innehar tillstånd att tillverka den ifrågakvarande krigsmaterielen enligt 3 § krigsmateriellagen. Detta ställer krav på underleverantören (och i förekommande fall dennes underleverantörer) att vara medveten om att den befattar sig med krigsmateriel och att säkerställa såväl klassificeringen av materielen som att uppdragstagaren har tillstånd för den aktuella materielkategorin.

ISP bedömer att detta är något som bör beaktas i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Ett alternativ att överväga är att ålägga uppdragsgivarna en upplysningskyldighet gentemot underleverantören. Denna upplysning skulle omfatta information till den första underleverantören, dvs. inte samtliga eventuella led av underleverantörer, om att de tillverkar och tillhandahåller krigsmateriel, klassificeringen av materielen och information om uppdragsgivarens grundläggande tillstånd vad avser den aktuella materielkategorin och tillståndets giltighet i tid samt – i förekommande fall – en uppmaning till underleverantören om att denne i sin tur ska lämna informationen vidare till dennes underleverantör. Genom en upplysningskyldighet får underleverantören tillräckliga förutsättningar för att kunna efterleva regelverket.

Ett ytterligare skäl till en upplysningskyldighet är den anmälningsskyldighet som föreligger enligt lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar (UDI-lagen). Lagen omfattar investeringar i ett antal skyddsvärda verksamheter, bl.a. verksamheter som bedriver tillverkning eller utveckling av, forskning om eller tillhandahållande av krigsmateriel enligt krigsmateriellagen, eller tillhandahållande av tekniskt stöd avseende sådan krigsmateriel. Utöver att investeraren ska anmäla investeringen under vissa förhållanden har även den som är föremål investeringen en upplysningskyldighet gentemot investeraren att UDI-lagen gäller för verksamheten. De underleverantörer som nu föreslås undantas från tillståndskrav enligt 3 och 4 §§ krigsmateriellagen kommer, oaktat att de är undantagna tillståndskrav, alltså att tillverka och tillhandahålla produkter som utgör krigsmateriel och därmed utgöra en skyddsvärd verksamhet enligt UDI-lagen. Som anförts ovan är det av vikt att underleverantörerna har tillräcklig information för att kunna bedöma om de bedriver en krigsmaterielverksamhet. Med en upplysningskyldighet för uppdragsgivaren skulle underleverantörer få tillräckliga förutsättningar för att kunna efterleva även UDI-regelverket.

För att säkerställa att upplysningskyldigheten efterlevs i praktiken bör uppdragsgivare som inte fullgör denna även kunna påföras en administrativ sanktionsavgift. En sådan

REMISSVAR	6(12)
Dnr: 2024-7.5.2-0017	

bestämmelse kan med fördel läggas till i den nuvarande sanktionsavgiftsbestämmelsen i krigsmateriellagen.

Rapporteringskyldighet

Enligt utredningens förslag ska tillståndshavare som ger ovan nämnda uppdrag om tillverkning av komponenter i den årliga deklARATIONEN till ISP lämna uppgift om namn, organisationsnummer och adress för samtliga uppdragstagare samt krigsmaterielens slag och fakturerade värde.

ISP välkomnar förslaget och bedömer att en förutsättning för att undanta underleverantörer från tillståndskrav är att myndigheten bibehåller möjligheten att få en helhetsbild över den verksamhet som bedrivs avseende tillverkning och tillhandahållande av krigsmateriel. En rapporteringskyldighet skulle möjliggöra detta. Utredningens förslag får anses vara välavvägt och följer den systematik som i dag gäller i fråga om att det är tillståndshavaren som lämnar deklARATIONER och redovisningar till myndigheten. ISP vill dock föra fram följande synpunkter.

Utredningen har bedömt att även underleverantörers underleverantörer kan undantas kravet på tillverkningstillstånd, så länge det rör sig om tillverkning på (direkt eller indirekt) uppdrag av tillståndshavaren. ISP förstår utredningens förslag i fråga om rapportering på så sätt att uppgift om uppdragstagare ska omfatta samtliga sådana, dvs. även uppgifter om underleverantörens eventuella underleverantör ska redovisas i rapporteringen. ISP förutser praktiska problem med en ordning där detaljerade uppgifter om det exakta bidraget som underleverantörer i andra och tredje led gjort i fullgörandet av den primära uppdragstagarens kontrakt. Detta kan vidare riskera att minska den administrativa förenkling som förslaget syftar till utan att tillföra uppgifter av stort värde. Vad gäller rapportering av underleverantörers underleverantörer bedömer ISP därför att det tillräckligt att rapporteringen omfattar uppgift om namn, organisationsnummer och adress för dessa. När det gäller underleverantörer i första ledet bör dock rapporteringen omfatta de uppgifter som framgår av utredningens förslag.

Straff för brott mot exportkontrollregelverket

Utredningen föreslår att straffmaximum för grovt brott mot krigsmateriellagen ska höjas från fängelse i fyra år till fängelse i sex år. Enligt utredningen bör straffskalorna för brott mot krigsmateriellagen och brott mot PDA-lagen inte motsvara straffskalorna för vapenbrott och brott mot tillståndsplikten avseende explosiva varor. Vidare bedömer utredningen att krigsmateriel inte ska läggas till som en egen brottstyp i smugglingslagen utan ska även fortsatt omfattas av den allmänna bestämmelsen om smuggling. Straffskalan för olovlig utförelse av krigsmateriel bör inte heller motsvara straffskalorna för vapensmuggling och smuggling av explosiva varor. Utredningen finner inte att straffskalorna för brott mot krigsmateriellagen ska motsvara de som föreslås för sanktionsbrott.

REMISSVAR	7(12)
Dnr: 2024-7.5.2-0017	

ISP är positiv till utredningens förslag om att höja straffmaximum för grovt brott mot krigsmateriellagen, men delar inte utredningens bedömning i övrigt.

ISP har i ett flertal tidigare remissvar (se bl.a. ISP:s remissvar på promemorian En strängare syn på vapenbrott och smuggling av vapen och explosiva varor [Ds 2019:14] och utredningen Ny lag om internationella sanktioner – Genomförande av EU:s sanktionsdirektiv [SOU 2024:46]) anført att straffskalorna för brott mot krigsmateriellagen och PDA-lagen bör överensstämma med straffskalorna för vapenbrott och brott mot tillståndsplikten avseende explosiva varor. Skjutvapen och explosiva varor utgör som huvudregel även krigsmateriel, vilket enligt ISP:s mening talar för att straffen för överträdelser av respektive regelverk bör överensstämma. ISP anser att det inte kan vara motiverat att sådana väsentliga skillnader i fråga om straffskalor föreligger mellan skjutvapen och explosiva varor samt annan krigsmateriel.

Utredningen lyfter bl.a. fram att det saknas underlag för bedömningen att otillåten hantering av krigsmateriel och explosiva varor utgör ett samhällsproblem, och ännu mindre att det finns en koppling mellan otillåten hantering av sådan krigsmateriel och brottslig användning inom kriminell miljö. ISP vill här särskilt betona att t.ex. olovlig utförelse av krigsmateriel (smuggling) kan vara betydligt känsligare ur ett försvars-, säkerhets- och utrikespolitiskt perspektiv än t.ex. smuggling av explosiva varor eller vapen. Med beaktande av det rådande försämrade säkerhetspolitiska läget i omvärlden bör denna aspekt enligt ISP:s mening beaktas särskilt i bedömningen av straffskalorna i exportkontrollregelverket. Bedömningen av straffskalorna bör således inte endast sättas i en inrikespolitisk kontext utan även försvars-, säkerhets- och utrikespolitisk hänsyn bör beaktas.

Utredningen nämner att en allmän skärpning, särskilt av minimumstraffen, skulle kunna medföra utökade möjligheter till straffprocessuella tvångsmedel, vilket skulle kunna underlätta utredningen och lagföring av brott mot krigsmateriellagstiftningen. Utredningen anser dock att detta i sig inte kan utgöra ett skäl för att höja straffen. ISP delar inte utredningens bedömning i denna del och anser att en höjning av minimumstraffen är motiverad för att brottsbekämpande myndigheter ska ges möjlighet att använda sådana tvångsmedel.

Av förslaget till den nya lagen om internationella sanktioner följer att sanktionsbrott av normalgraden ska straffas med fängelse i högst tre år. Straffskalorna för brott mot exportkontrollregelverket av normalgraden bör under alla förhållanden motsvara sanktionsbrott av normalgraden.

Underrättelser om anbud eller ingående av avtal

Utredningens förslag i fråga om underrättelser om anbud eller ingående av avtal innebär, med några få undantag, att ISP:s sedan länge gällande praxis kommer till uttryck i krigsmaterielregelverket. Utredningen föreslår bl.a. att en underrättelse om anbud eller ingående av avtal, om det inte finns särskilda skäl att besluta om förbud, ska resultera i ett besked inom fyra veckor om att myndigheten lämnar underrättelsen utan åtgärd. ISP

REMISSVAR	8(12)
Dnr: 2024-7.5.2-0017	

välkomnar i stort förslagen men önskar att en fråga förtydligas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

För det fall ISP inte kan avgöra ett ärende som rör underrättelse om anbud eller ingående av avtal inom fyra veckor meddelar myndigheten i dag sökanden att anbud inte får lämnas eller avtal ingås innan myndigheten lämnat sitt besked. ISP förstår utredningens förslag på så sätt att det fortsatt ska vara möjligt för ISP att ha möjlighet att avgöra ett ärende med längre handläggningstid än fyra veckor, t.ex. om ärendet är av sådan vikt att det kräver Exportkontrollrådets ställningstagande. ISP delar utredningens ställningstagande i sak men bedömer att detta inte tillräckligt tydligt framgår i förslaget till ändring av 17 § krigsmaterieförordningen. ISP föreslår därför att 17 § tredje stycket krigsmaterieförordningen utformas enligt följande.

Inspektionen ska inom samma tid som anges i första stycket meddela sökanden om underrättelsen lämnas utan åtgärd. Inspektionen kan i det enskilda fallet besluta att meddelande lämnas inom en annan tid. Inspektionens meddelande inskränker inte rätten att meddela förbud enligt 12 § tredje stycket lagen om krigsmateriel.

ISP vill i sammanhanget särskilt framhålla att myndigheten är väl medveten om vikten av att dessa ärenden hanteras skyndsamt och att tidsgränsen om fyra veckor inte ska överskridas regelmässigt. Myndigheten är därför av uppfattningen att undantaget endast ska tillämpas i undantagsfall.

Redovisnings- och deklarationsskyldighet

Utredningen föreslår att det i författningstext bör klargöras att marknadsföringsredovisning, leverans- och avgiftsdeklaration, avtalsredovisning samt redovisning av utländskt ägande ska lämnas av tillståndshavare även vid s.k. nolldeklaration. Det föreslås vidare att marknadsföringsredovisning som utgångspunkt ska ges in till ISP årligen senast den 31 januari och avse marknadsföringen föregående år men att ISP i det enskilda fallet ska kunna besluta att redovisning ska avse en kortare tid och att den ska lämnas vid en annan tidpunkt.

ISP delar utredningens bedömning och vill särskilt framhålla vikten av att även nolldeklarationer omfattas av deklarationsskyldigheten. En ordning där nolldeklarationer inte omfattas av deklarationsskyldigheten skulle innebära att ISP inte vet om en viss tillståndshavare har missat att inkomma med sina deklarationer och redovisningar eller om denne inte har någon att redovisa. Det vore inte tillfredställande ur exportkontrollsynpunkt och skulle inverka negativt på myndighetens möjligheter att bibehålla en god överblick över krigsmaterielverksamheten.

REMISSVAR	9(12)
Dnr: 2024-7.5.2-0017	

Sanktionsavgifter

Avgiftsintervallet

ISP instämmer i utredningens förslag i fråga om sanktionsavgiftens storlek. Enligt ISP:s bedömning kommer sanktionsavgiftens storlek i och med förslagen att kunna bestämmas på ett mer ändamålsenligt sätt

Jämkning vid för sent inkomna deklARATIONER och redovisningar

Enligt utredningens förslag får avgiften sättas ned helt eller delvis om överträdelsen är ringa eller ursäktlig eller om det annars med hänsyn till omständigheterna skulle vara oskäligt att ta ut sanktionsavgiften med fullt belopp.

ISP har inga principiella invändningar mot förslaget om att tillämpningsområdet för jämningsregeln i 32 § krigsmateriellagen utökas något. ISP delar dock inte utredningens bedömning av vilka omständigheter som kan tala för att det rör sig om en ringa överträdelse när det gäller sanktionsavgift avseende för sent inkomna deklARATIONER. Utredningen anger i författningskommentaren till 32 § krigsmateriellagen att förhållandet att det endast rör sig om en eller ett par dagars försening ofta bör tala för att det är fråga om en ringa överträdelse, i vart fall när det inte sker vid upprepade tillfällen. ISP vill här särskilt understryka att myndigheten enligt 3 § förordningen (2010:101) med instruktion för Inspektionen för strategiska produkter årligen före den 15 februari till regeringen ska lämna dels en redogörelse för den svenska exporten av krigsmateriel och andra strategiska produkter under det föregående kalenderåret, dels en beskrivning av viktiga tendenser inom svensk och internationell exportkontroll. ISP:s främsta underlag för att kunna upprätta denna redogörelse till regeringen är de årliga deklARATIONERNA och redovisningarna. Det är således av yttersta vikt att myndigheten får in samtliga deklARATIONER och redovisningar senast den 31 januari.

Det ovan nämnda innebär att ISP redan dagen efter att deklARATIONERNA och redovisningarna skulle ha varit myndigheten tillhanda påbörjar arbetet med att kontakta de tillståndshavare som ännu inte inkommit med dessa. Utredningens förslag innebär, enligt ISP:s mening, att myndigheten på grund av likabehandling inte omedelbart skulle kunna inleda detta arbete. Detta eftersom de tillståndsinnehavare som ISP får kontakt med de första dagarna skulle ges en möjlighet att lämna in sina deklARATIONER och redovisningar med endast en eller ett par dagars försening och därmed skulle få en jämkad avgift jämfört med de tillståndshavare som ISP når först efter det att den tidpunkten har passerat. ISP bedömer att myndigheten, ur ett likabehandlingsperspektiv, skulle behöva vänta fyra till fem dagar innan myndigheten tar kontakt med de tillståndshavare som inte lämnat in deklARATIONER och redovisningar inom föreskriven tid. Det skulle allvarligt försvåra myndighetens möjlighet att uppfylla den snäva tidsram inom vilken myndigheten ska överlämna redogörelsen om exportkontroll till regeringen. Till detta kommer att det föreslagna hänsynstagandet endast förskjuter den absoluta gränsen med en eller par dagar, vilket inte ger någon vinning för ingivaren utan enbart skapar osäkerhet. ISP anser därför

REMISSVAR	10(12)
Dnr: 2024-7.5.2-0017	

att en eller ett par dagars försening inte bör anses vara en ringa överträdelse och således grund för nedsättning av sanktionsavgiften vid för sent inlämnade deklARATIONER och redovisningar.

Utredningen har vidare i författningskommentaren till jämkningsbestämmelsen angett att det förhållandet att det rör sig om en försenad nolldeklaration kan tala för att det varit fråga om en i sammanhanget ringa överträdelse. Enligt ISP:s mening är skadan, dvs. att myndigheten inte får in det underlag som krävs för att myndigheten ska kunna överlämna redogörelsen till regeringen, densamma oavsett om det är en nolldeklaration eller inte. Om en tillståndshavare inte lämnar in sina deklARATIONER och redovisningar kan ISP inte veta om den redogörelse som myndigheten lämnar över till regeringen ger en korrekt bild av den svenska exporten av krigsmateriel under det föregående året. Vidare omfattas samtliga innehavare av tillstånd enligt 3 eller 4 § krigsmateriellagen av skyldigheten att inkomma med deklARATIONER och redovisningar. Enligt ISP:s mening bör ingen åtskillnad göras mellan tillståndshavarna som har haft något att deklarerat eller redovisa och de som inte har haft det. ISP menar därför att en nolldeklaration inte bör ses som en ringa överträdelse enligt 32 § krigsmateriellagen.

ISP vill slutligen föra fram att myndigheten ser andra alternativa vägar att nyansera myndighetens tillämpning av sanktionsavgiftsbestämmelserna vad avser uteblivna eller för sent inkomna uppgifter. ISP bedömning är att det kan komma till uttryck i myndighetens hantering av sanktionsavgiftsärendena, t.ex. genom ytterligare beaktande av utrymmet att sätta ned avgiften för flera överträdelser under samma deklARATIONSPERIOD.

Jämkning avseende anbudsunderrättelser

ISP vill framhålla att myndigheten vid sanktionsavgifter avseende anbudsunderrättelser behöver beakta omständigheter kopplat till syftet med bestämmelserna om anbudsunderrättelser, dvs. att staten ska kunna förhindra oönskade affärer i ett tidigt skede. Skadebedömningen är alltså en annan än vid för sent inkomna deklARATIONER och redovisningar. Utredningen har redogjort för ISP:s bedömning i fråga om jämkning i ärenden om anbudsunderrättelser. Utredningen redovisar ett antal omständigheter som ISP i tidigare ärenden har beaktat i bedömningen av om det finns skäl att sätta ned en sanktionsavgift helt eller delvis. ISP vill här särskilt understryka att myndigheten i varje enskilt fall gör en samlad helhetsbedömning och att de omständigheter som redovisas i utredningen inte ska förstås som myndighetens fasta praxis. ISP beaktar inte endast förekomsten av t.ex. ett beviljat utförseltillstånd, utan även andra omständigheter i det enskilda ärendet. Eftersom omständigheterna i enskilda ärenden kan skilja sig åt innebär det att ISP även vid senare beviljade utförseltillstånd kan komma att göra olika bedömningar i fråga om en sanktionsavgift bör jämkas eller inte.

Sekretesskydd för exportkontrollerade uppgifter

Utredningen föreslår att sekretess ska gälla för uppgift om programvara, teknik eller tekniskt bistånd som är föremål för kontroll enligt krigsmateriellagen, PDA-lagen eller

REMISSVAR	11(12)
Dnr: 2024-7.5.2-0017	

PDA-förordningen (EU) 2021/821, om det står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att krigsmateriel, produkter med dubbla användningsområden eller tekniskt bistånd kan komma till brottslig användning. Tystnadsplikten som följer av den föreslagna sekretessbestämmelsen ska ha företräde framför rätten att meddela och offentliggöra uppgifter. Sekretessen ska inte vara begränsad i tiden.

Enligt ISP:s mening omhändertar utredningens förslag ett behov som finns i dag. ISP anser dock att det finns skäl att i det fortsatta lagstiftningsarbetet se över behovet av att införa ytterligare en sekretessbestämmelse som omhändertar fall där Sverige genom att underteckna ett slutanvändarintyg åtagit sig att inte sprida uppgifter vidare samt ett skaderekvisit som är förenligt med det skyddsintresset.

Konsekvenser

Lättad tillståndsplikt för vissa underleverantörer

Utredningens förslag i fråga om lättad tillståndsplikt för vissa underleverantörer innebär enligt ISP:s bedömning att antalet tillståndshavare skulle minska.

Vid en genomgång av de tillståndshavare som i dag har tillstånd att tillverka och/eller tillhandahålla krigsmateriel bedömer ISP att omkring 30 procent av dessa skulle undantas tillståndsplikt, om det förslag som ISP i remissvaret fört fram om ett undantag från tillståndsplikt för vissa underleverantörer skulle träda i kraft. Det skulle innebära att antalet innehavare av tillstånd enligt 3 eller 4 § krigsmateriellagen skulle minska från ungefär 450 i dag till ungefär 300 efter lagens ikraftträdande. Utöver detta skulle ISP:s förslag även medföra att undantagsbestämmelsen skulle bli mer lättillgänglig och därmed en förenkling för underleverantörerna.

Ikraftträdande

Utredningen föreslår att författningsändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2026. Enligt ISP:s mening finns det skäl att överväga om författningsändringarna i stället ska träda i kraft den 1 januari 2027. Detta eftersom att det skulle underlätta hanteringen av de tillståndshavare som i dag innehar tillstånd att tillverka och tillhandahålla krigsmateriel och som nu föreslås undantas från tillståndskravet. Ett ikraftträdande vid årsskiftet skulle också förenkla hanteringen av dessa tillståndshavares skyldighet att inkomma med årliga deklARATIONER och redovisningar till ISP. Därtill ges ISP tidsmässigt bättre förutsättningar att genomföra en informationsinsats gällande regelförändringarna.

ISP bedömer att tillämpningen av de anpassade riktlinjerna för utförelse och annan utlandssamverkan inte skulle påverkas av förslaget om att övriga författningsändringar ska träda i kraft den 1 januari 2027.

REMISSVAR	12(12)
Dnr: 2024-7.5.2-0017	

Detta remissvar har beslutats av generaldirektören Carl Johan Wieslander. Verksjuristen Julia Pettersson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också ställföreträdande generaldirektören Karl Evertsson, chefsjuristen Tobias Bergkvist, biträdande chefsjuristen Jannice Westerholm och gruppchefen Håkan Eriksson deltagit.